

Nr 529.

Av herr Näsgrård, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för lärarutbildningens ordnande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 219 angående riktlinjer för lärarutbildningens ordnande föreslås, att utbildningen av mellanskollärare skall vara grundad på ett kunskapsmått i huvudsak motsvarande gymnasiekurs. Detta innebär att för vinnande av inträde vid lärarutbildningsanstalt för folkskolan kommer att fordras avlagd studentexamen eller därmed jämförliga kunskaper. De nuvarande fyraåriga seminarielinjerna för utbildning av folkskollärare skola endast under en övergångstid bibehållas. Det är skolkommissionens förslag, som sålunda tagits upp av departementschefen och tillstyrkts i propositionen.

Förslaget har, såsom framhålles i propositionen, accepterats i flertalet remissyttranden, men det har även i flera fall blivit föremål för allvarliga anmärkningar. Så har domkapitlet i Göteborg förklarat sig anse det vara av stor betydelse, att den nuvarande seminarieutbildningen ges stadigvarande karaktär såsom alternativ till den föreslagna utbildningen vid lärarhögskola. Folkskolan behöver även i fortsättningen tillgång till dessa lärarelever, som visat sig i ett stort antal fall utgöra det allra bästa materialet för lärarbanan, framhåller domkapitlet. Kollegiet vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Göteborg håller det för synnerligen önskvärt, att den nuvarande fyraåriga seminarielinjen i modifierad form bibehålles även sedan lärarhögskolorna upprättats och på lämpligt sätt inbygges i dessa. Dels visar erfarenheten, skriver kollegiet, att denna utbildningslinje är mycket värdefull och tillför lärarkåren goda krafter, dels torde den bli nödvändig under många år framåt, om det stora behovet av lärare skall kunna fyllas. Skolöverstyrelsen framhåller, att den fyraåriga linjen har tillfört och tillför folkskolan många för lärarbanan synnerligen lämpliga personer, vilka av olika anledningar ej kunnat gå vägen över gymnasiet och studentexamen. Överstyrelsen ansluter sig visserligen till förslaget att i en framtid bygga mellanskollärarnas utbildning på fullständig gymnasiekurs men betonar, att åtgärder måste vidtagas för att även under de ändrade förutsättningarna tillvarata de värdefulla elevgrupper, som hittills funnit vägen till lärarbanan genom de fyraåriga seminarierna. Fyraåriga linjer måste därför bibehållas under en övergångstid av obestämd längd, anser skolöverstyrelsen.

Departementschefen erinrar om de uttalade farhågorna för att lärarbanan skulle gå miste om det värdefulla inslag av ursprungliga begåvningar, som av olika skäl icke kunna reflektera på gymnasiestudier utan hittills funnit vägen till katedern genom de fyraåriga seminarielinjerna, samt fort-

sälter: "Jag vill visserligen hålla före, att upprättandet av nya gymnasier och i synnerhet de av mig föreslagna gymnasierna för vuxna i förening med tillgången till statsstipendier bör kunna skapa farbara vägar även för denna ungdom, men jag anser det likväl fullt i sin ordning, att en mera genomgripande omorganisation genomföres först i mån av vunna erfarenheter och under noggrant aktgivande på att begåvningsurvalet i det hela hålles uppe och att landsbygdsungdomen icke genom förhastad indragning av de fyraåriga linjerna kommer i försämrat läge."

Detta yttrande borde närmast ha lett till ett förord för bibehållande i erforderlig utsträckning av den fyraåriga linjen även i framtiden, men departementschefen ansluter sig i alla fall i princip till förslaget om lärarhögskola på grundval av studentexamen som framtidens enda utbildningsväg för folkskollärare.

Redan den begränsade tillgången på läraraspiranter med studentexamen torde göra det omöjligt att inom överskådlig tid slopa den nuvarande fyraåriga utbildningslinjen. Vad skall det tjäna till att fatta ett principbeslut, som måhända icke kan realiseras inom de närmaste 30 å 40 åren? Ett genomförande i forcerat tempo av den nya utbildningen leder sannolikt icke till bättre resultat än om den hävdvunna utbildningen bibehålles i den utsträckning behovet kräver.

Enhetsskolans genomförande kräver en tid, som får räknas i årtionden. Ingen vet heller riktigt, hur den en gång kommer att se ut. Den viktiga frågan, hur yrkesutbildningen skall utformas, är ännu olöst. Detsamma är förhållandet med vissa betydelsefulla differentieringsproblem, för att endast taga ett par exempel. Det bör också ihågkommas, att enhetsskolan icke sträcker sig längre än till den nuvarande realexamens nivå eller ungefär samma fordringar som nu gälla för inträde i folkskoleseminarium på fyraåriga linjen.

Det har omvitnats i de avgivna yttrandena, att folkskolan fått en betydande del av sina bästa lärarkrafter från landsbygden. Lärarbanan har i själva verket under många årtionden varit den enda framkomliga studievägen för många begåvade ungdomar på landsbygden. Det är ett självbedrägeri att inbilla sig, att skolreformen i ett slag skulle ändra detta förhållande. Även sedan denna reform så som den nu skisserats blivit helt genomförd, kommer gymnasieutbildningen av lättförståeliga ekonomiska skäl att bli mer svåråtkomlig för landsbygdens ungdom än för städernas. De av departementschefen i sammanhanget omnämnda gymnasierna för vuxna i förening med statsstipendier skola icke undervärderas, men de kunna dock icke bereda någon normal väg till studentexamen för landsbygdens ungdom.

Då det sålunda synes avgjort olämpligt att grunda folkskollärarytbildningen uteslutande på studentexamen, hemställles,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 219 måtte uttala sig för att den nuvarande fyra-

åriga seminarieutbildningen ges stadigvarande karaktär såsom alternativ till den föreslagna utbildningen vid lärarhögskola, så att icke lärarutbildningen för mellanskolestadiet uteslutande reserveras för dem som avlagt studentexamen.

Stockholm den 17 oktober 1950.

Bernhard Näsgård.
